

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

juni 2007

jaargang XXXVIII

aflevering 2

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

Heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem,
Merendree, Nevele, Poesele, Poeke, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare
en Zeveren

Het Land van Nevele is een uitgave van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele" v.z.w.

Beentjesstraat 29, 9850 Nevele (Poesele)

Abonnementen en lidgeld 2007

Abonnementen op *Het Land van Nevele* lopen over een jaargang van vier nummers. Bij nieuwe abonnementen in de loop van het werkjaar worden de vorige nummers, indien nog voorradig, nagestuurd. Oudere nummers vanaf 1970 zijn nog in beperkte hoeveelheid beschikbaar.

Lidgeld 2007

19 euro (+ 3 euro buitenland) over te schrijven op rekening 290-7431460-20 van "Het Land van Nevele" v.z.w.,
Dammeers 35, 9880 Aalter.

Steunend lid 2007

Vanaf 25 euro

Secretariaat

P. Tuytschaever, Gaston Martensstraat 5, 9810 Eke-Nazareth

Tijdschriftadministratie

L. De Ruyck, Heiste 45, 9850 Landegem

Opmaak

C. De Groote, Heiste 45, 9850 Landegem

Eindredactie en verantwoordelijke uitgever

J. Luysaert, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Druk

Beschutte Werkplaats "Nevelland", Nevele

De auteurs, en niet de uitgever, zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen en illustraties.

Bij de kafffoto: Het ventje van Lue, gebeeldhouwd door Gaby Coucquyt in 1994.
(Foto Marc Van Acker)

HET LAND VAN NEVELE

Provincie
Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

juni 2007

jaargang XXXVIII

aflevering 2

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

Land van Nevele

Heemkring Het Land van Nevele verwerft fotoarchief van René Van De Walle	93
Arnold STROBBE, Zijt ge van Lue dan? Volkswijsheid uit Lotenhulle	95
Jan LUYSSAERT, Verklarende woordenlijst bij 'Zijt ge van Lue dan? Volkswijsheid uit Lotenhulle'	134
Stefan DE GROOTE, De Flandriens van 'Het Land van Nevele'	141
André BOLLAERT, Ook te Lotenhulle werd 'gepersjonkeld'	154
David VANHEE, Archeologisch onderzoek in de Molenkouterslag (Merendree)	158
Luc VAN NEVEL, De geschiedenis van de radio	174
Arnold STROBBE, Korps burgerlijke bescherming Lotenhulle	190
André BOLLAERT, Volksverhalen, spookverhalen en legendes te Poesele	193
Verslag	209

Mensen van Toen

Jan LUYSSAERT, Verdachten en getuigen van de rellen te Nevele op 2 oktober 1830	219
Jan LUYSSAERT, Andries Rape, een bijzondere Nevelse vondeling	76

VERDACHTEN EN GETUIGEN VAN DE RELLEN TE NEVELE OP 2 OKTOBER 1830

Naar aanleiding van de 175-jarige onafhankelijkheid van België, publiceerde ik in 2005 in ons tijdschrift een artikel over de rellen te Nevele tijdens de opstand van 1830¹. Tijdens die rellen werd Theodore Dierick gedood en werd zijn broer Bernard gekwetst. Ik beloofde in dat artikel dat ik later naamlijsten van getuigen en verdachten van deze rellen zou publiceren. Voor een familiekundige is dit een interessante bron, omdat ze een tipje van de sluier oplicht over de politieke voorkeur van zijn/haar voorouder. Meestal zijn de namen goed leesbaar maar enkele keren heb ik na de naam een vraagteken geplaatst omdat het handschrift op die plaatsen niet zo duidelijk meer is.

Kort na de feiten van 2 oktober 1830 stuurde de Nevelse vrederechter Frederick Dierick een proces-verbaal² naar het Openbaar Ministerie maar dit werd nietig verklaard omdat Frederick Dierick de broer was van de beide slachtoffers Theodore en Bernard Dierick. Hij stelde in zijn PV enkele personen verantwoordelijk voor de aanslag op zijn beide broers. Hoe hij tot die beschuldigingen komt, is niet duidelijk, en of hij een onderzoek heeft ingesteld kon ik uit zijn PV niet uitmaken. Zijn vooringenomenheid is des te duidelijker. In de aanhef van zijn PV noemt hij de dood van zijn broer: "...eene vrede moord met voorbedenking", een moord dus en bovendien met voorbedachten rade. Juridisch gezien is zo'n formulering een vérgaande subjectieve weergave van de feiten... Hij is wél heel voorzichtig in zijn taalgebruik en schrijft in de voorwaardelijke wijs "dat de daders en medeplichtige ... *zouden* zijn" de volgende leden van de burgerwacht: burgemeester Minne "wegens opstokking (sic) en aenporringe" (wegens opstoking en aanzetten tot); Louis Minne, zijn broer; Seriacop, gemeentesecretaris;

¹ J. Luyssaert, De opstand te Nevele tijdens de Belgische Omwenteling van 1830, in *Het Land van Nevele*, jg. 36 (2005), afl. 4, p. 299-332.

² Kadoc Leuven, archief van de familie Lammens-Verhaegen, nr. 2.2.9.10.

Joseph Seriacop, *practezyn*³; Eduard Gaelens, *Schryver* in het gemeentebestuur; de twee veldwachters; Charles De Bakker, koopman; Jan en Pieter van der Cruyssen en Emmanuel ver Cruysse (sic) *vader der zelve twee voornaemde*; Judocus Clement⁴. Frederick Dierick schrijft op het eind van zijn PV “*Een groot aantal personen zullen van deze angehoorde daedzaken getuygenis komen geven*”. Een lijst van deze getuigen is echter niet bij het PV gevoegd.

Zoals gezegd werd dit PV door het Openbaar Ministerie niet aanvaard. Daarom stuurde de nieuwe burgemeester A. Bosschaert in naam van *de regentie* (=het nieuwe voorlopige gemeentebestuur van Nevele) op 12 december 1830 een proces verbaal aan *le Commissaire du Gouvernement*. Bosschaert vindt het zijn plicht “*by dit verslag te onderrigten, dat volgens bekomene onderigtingen (=inlichtingen) en openbaere geroep van deze (=de publieke opinie), binnen de daders ofte medepligten (sic) zouden zijn:*

1. Karolus Minne, gewezen burgemeester
2. Louis Minne, particulieren⁵
3. Karel Seriacop, Secretaire
4. Joseph Seriacop, schryvere
5. Louis Gheldof, veldwagtere
6. Phillippe Tronicq, veldwagtere
7. Karel De Backer, koopman
8. Joannes Vander Cruyssen
9. Amandus Vander Cruyssen, bloem pelder⁶
10. Pieter Vander Cruyssen
11. Judocus Lovaert, gezegd Clemens Smet⁷
12. Leo Claeys, barbier

³ Zaakwaarnemer.

⁴ Dit is Judocus Clement Lovaert, smid en vader van de Nevelse orgelbouwer Leo Lovaert (voor uitvoerige bibliografie zie: www.landvannevele.com)

⁵ Een *particulier* of *byzondere* is een privaat persoon, iemand die geen of een zelfstandig beroep uitoefent.

⁶ Iemand die de pellen van het graan afdoet om het graan te laten malen.

⁷ Zie ook noot 4.

13. Jan Francies Gansbeke, huerhouder⁸
 14. Francies Dhaeyere, koopman
 15. Benedict Verleyen, bode
 16. Dedeurwaerder, ontfanger
- alle woonende tot Nevele*".

In het verslag van burgemeester A. Bosschaert volgt een lijst met de namen van 160 personen die "*van deze feiten kennis hebben en kennis geven kunnen*":

1. Bernard Dierick, schryver
2. Augustin Bracke, wever
3. Coleta Demeyere, kleermaekster
4. Louis Lampaert, bierbrauwer
5. Leo Verbauwen, daglooner
6. Julie Dierick, weduwe d'heere Bouckaert
7. Karel Van Doorne, voerman
8. Livinus Verraest (?), medecine docteur
9. Philippe Beaufort, Timmerman
10. Emmanuel Bruggeman, Schoenmaker
11. Weduwe Pieter Goedgeluck, tapster
12. Dogter goedgelyk (sic), tapster
13. Xaverius Verpoest, herbergier vosselaere
14. Knecht Beaufort voorzeyd
15. Karel De Koster, vleeshauwere
16. Vrouw Demulder, Smet
17. Jan Francies Craeynest, mulderknecht
18. Jan Francies Hautekeete
19. Jan Fr. Berengier, wever
20. Vereecke Victor, idem
21. Jan Fr. Dewitte, dienstknecht Hautekeete
22. Florentin Verhegge, wever
23. Theresia Braet, vrouwe Van Hove
24. Constant Van Hove
25. Bouduin Devolder
26. Melanie Wyngaert

⁸ Verhuurder van rijtuigen.

27. August Becue
28. Livinus Tuytschaever
29. Petrus Jacobus Demeyer
30. Vrouw Karel Claeys
31. Nap. Verdonckt
32. Jan Baptiste De Vos
33. Vrouw Van Parys Augustin
34. Jan Baert, horlogiemaeker
35. Jos Steyaert, particuliere
36. Bernard De Clercq
37. Eugenius Bracke
38. Jan Baptiste Vanderdonckt
39. B. Gansbeke
40. Leo Van Nevele
41. Julie Oppeel
42. Philippe Vanderwee
43. Augustin Van Parys
44. Karel L. Kneuvelders De Fraeye
45. Victor Demeyer
46. Karel Dhaenens
47. Albert Jassens (sic)
48. B. Steyaert, dienstknecht Jassins
49. Ph. de Meulemeester
50. B. de Dapper
51. Marie Rosa Wulleput, huys vrouw Kraeynest
52. Leo Pieters
53. Josephus Meganck
54. Karel de Lucker, knecht mulder te Vosselaere
55. Eugenius Pauwels
56. Therese Verhegge
57. Auguste De Weerdt
58. Em. Lissens, knecht Lampaert
59. Livin Beringier
60. Jan Cornelius, knecht id.
61. Jan Baptiste Van Wanzele
62. Ch. Louis Van Wanzele
63. Bruno Van Wanzele
64. Laurens Danneels

65. August De Vos
66. Constant De Vos, Smet
67. Pieter Vande Moortele
68. Marie Christine de Bot
69. Eugenius Dhoore, Schoolmeester
70. Louis Dhoore
71. Jan Vandervennet, koopman
72. Eugenius Buysse, barbier⁹
73. Auguste De Smyter, koopman
74. Emmmanuel Comparez, daglooner te Vosselaere
75. Louis Vandersyppen, koster
76. Jan Frans Notte, daglooner
77. Joanne Marie Thuyschaver
78. Marie Claeys
79. Jan Baptiste Verhegge
80. Therisa Joos, Spinster
81. Marie Anne Meulemeester, Spinster
82. Theresia Meulemeester
83. L. De Vogelaere
84. Weduwe Van de Walle
85. Leo Beringier, wever
86. Pieter Vasterliner (?)
87. Adelaïde Dierckx, particuliere
88. Rosalie Bracke, Spinster
89. Marie Anne Danneels, vrouw Beringier
90. Th. Pieters, particuliere
91. Vrouwe Dias
92. Jan Van Huffel
93. Aug. Maldegem
94. Angelus Devos, kleermaeker
95. Pieter Maldegem
96. Adriaen De Vos
97. Jh. Van Hulle
98. Jud. De Blauwe, kleermaeker
99. Karel Fr. Lamme, knegt

⁹ De broer van Louis Buysse, grootvader van de Nevelse schrijver Cyriel Buysse.

100. Jan Baptiste De Clercq
101. Huysvrouw Pieters
102. Fr. Damen (?)
103. L. Vermeulen
104. Karel L. Braet
105. Francies Mestdagh
106. Huysvrouw Judocus De Blauwe
107. Jan Baptiste Van Wontergem
108. Karel Schelpe
109. Marie De Mets, huysvrouw Adriaen De Vos
110. Emanuel Van Gansbeke
111. Bern. Goedgeluck
112. Petrus Vanden Braembussche
113. Fs Henderickx
114. Alph. Pieters
115. Fr. Danneels
116. Chs. Henré, Smet
117. Ch. Joos, Koperslaeger
118. Louis Van Hecke
119. Leo Damman
120. Js. Sierens, kuyper
121. Fs. Van Hecke
122. Fs. Meganck
123. Vrouw van fs. Vernier
124. Fr. Van Hecke
125. Fs. J.B. Schelpe
126. Bruno Van Wassenhove
127. Bruno Schelpe
128. Frederick De Vos, Maeldrager¹⁰
129. Jan Carolus Van Dorpe
130. Pre. Fs. Heye
131. Louis Martens, kamslaeger¹¹
132. J. Bapt. Van Haecke
133. Eduardus Buysse, Schoenmaeker
134. Benedictus Demeyer, waegemaeker

¹⁰ Postbode, koerier.

¹¹ Iemand die weefkammen maakt.

135. Ch. L. Messiaen, wagenmaeker
136. Karel L. de Brabander
137. Fs. Hebbelink, mastuere (?) maelder
138. Huysvrouwe Becu
139. Jacobus Fs. Loontjens
140. B. Bogaert, knegt Gansbeke
141. Hermanus Meganck
142. Livinus Hertoge, herbergier
143. Aug. Mesuere, timmerman
144. Judocus De Vré, heelmeester
145. Louis De Jaeger, herbergier
146. Karel Demeyer
147. Bernard Kerrest (sic), dienstknecht
148. J. Bapt. Steyaert
149. Bernard Vermeire, gezegd Pat (?)
150. Jan Galens, koopman
151. Ivo Becu, kleermaeker
152. Karel Damman, huerhouder
153. Huysvrouw Van Wontergem
154. Huysvrouwe Jan Steyaert
155. Karel Oppeel
156. Felix Van Caeneghem
157. Leo Bruneels
158. B. De Paepe
159. Emmanuel De Paepe
160. Leo Dias, kantynier¹²

Jan Luyssaert, Merendree

¹² Kantonnier.

ANDRIES RAPE, EEN BIJZONDERE NEVELSE VONDELING

De Nevelse familiekundige Rita Vandeputte bezorgde ons een kopie van een ongewone doopakte uit Nevele.

Op 2 juni 1746 doopte pastoor Hugo Claus van Nevele een vondeling met de naam Andreas. Het jongentje was door Joseph Strobbe uit Meigem in de vroege morgen gevonden onder de struiken in het tuintje van de Andries Mortier. De getuige was Joanne De Winter. Dat een pasgeborene door zijn moeder te vondeling werd gelegd is niet zo ongewoon, wel dat de moeder op het kind een briefje had bevestigd met een nogal merkwaardige tekst:

ick ben geboren

*op den eersten junii 1764. ick ben versekert en
niet gedoopt. ick ben erfgenaem van mijn
moeder en niet van mijn vader, en die mij
hier leydt sal daer memorie af houden
ende belieft mij heeten andries*

Vrij vertaald komt de boodschap van de moeder hierop neer:

“Ik ben geboren op 1 juni 1764. Mijn toekomst is verzekerd en ik ben niet gedoopt. Ik ben erfgenaam van mijn moeder en niet van mijn vader en wie mij hier legde zal daar rekening mee houden. En gelieve het kind Andries te noemen.”

Enkele bedenkingen bij de inhoud van dit briefje. Het is waarschijnlijk geschreven door de moeder of iemand uit haar naaste omgeving. Zij behoorde tot een bevolkingsklasse die kon lezen en schrijven. De moeder had de toekomst van haar kind verzekerd door een borgstelling te voorzien. Aangezien de moeder zelf de voornaam Andries had bepaald, zou het kind steeds herkenbaar blijven voor de personen die de toekomst van het kind wilden of moesten verzekeren. Is het een samenloop van omstandigheden dat Andries te vondeling werd gelegd in de tuin van een zekere Andries Mortier, of is dit door de moeder zo gewild? En zo ja, waarom? En welke (familie)band bestond er tussen Andries Mortier en de moeder? De moeder had bijna zeker een slechte verhouding met de vader; misschien was ze door hem in de steek gelaten en wilde zij later zelf het kind begiftigen met een

erfenis. Dat is voor mij nog een argument om te besluiten dat de vrouw tot een gegoede klasse behoorde.

En dan de familienaam Rape. Vondelingen kregen vaak een familienaam die in verband stond met de plaats, de dag of het tijdstip waarop het kind gevonden was, bijv. Middernacht, Dinsdag, Portael, enz. Andries was gevonden in het struikgewas maar kreeg de naam Rape en niet bijvoorbeeld *van den Struycke*. De naam Rape zou wel van toepassing zijn geweest indien het kind tussen de rapen was gevonden. Of moeten we een verklaring zoeken bij het werkwoord “(op)rapen”, een kind dat dus van het veld was (op)geraapt?

Een klein berichtje van 1764 kan familiekundigen nogal wat hoofdbrekens bezorgen.

Over het verdere leven van Andries Rape weten we (nog) niets.

Jan Luyssaert, Merendree

Bijlagen

Latijnse tekst van de doopakte

2º júonii baptizavi sub conditione filiúm
expositiúm, cújús parentes súnt ignoti, cúi
nomen impositúm est andreae rape, quía
in hortúlo andreae mortier sub his frúticibús
hodie súmmo mané a josepho strobbe ex meij-
gem repertús est: súceprix joanna de winter
húic infanti schedúla quádam affixa erat
hisec verbis flandricis concepta: ick ben geboren
op den eersten júonii i764. ick ben versekert en
niet gedoopt. ick ben erfgenaem van mijn
moeder en niet van mijn vader, en die mij
hier leydt sal daer memorie af houden
ende belieft mij heeten andries

f. húgo Claús pastor in nevel

Nederlandse tekst

De 2de juni heb ik gedoopt onder voorwaarde een zoon te vondeling gelegd, wiens ouders onbekend zijn, aan wie de naam werd gegeven is van Andries Rape, omdat hij in het tuintje van Andries Mortier onder zijn struiken vandaag in de vroege morgen door Joseph Strobbe van Meigem gevonden is. Getuige Joanne De Winter.

Aan dit kind was een zeker briefje bevestigd met deze Vlaamse woorden opgesteld: *ick ben geboren op den eersten junii 1764. ick ben versekert en niet gedoopt. ick ben erfgenaem van mijn moeder en niet van mijn vader, en die mij hier leydt sal daer memorie af houden ende belieft mij heeten andries*

f. Hugo Claus pastoor in Nevele

**Bibliotheek van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele"
Hansbekedorp 35 9850 Merendree**

De bibliotheek is voor iedereen toegankelijk elke eerste zondag van de maand van 10 uur tot 12 uur (niet in juli) en na telefonische afspraak met bibliothecaris Jan Luyssaert (09 371 60 53). De catalogus op onze tijdschriften *Het Land van Nevele* en *Mensen van Toen* kan ook geraadpleegd worden in de Gemeentelijke Bibliotheek van Nevele, Stationsstraat 20, Landegem

Ere-voorzitter

Jan Luyssaert
jan.luyssaert@pandora.be

Voorzitter

André Bollaert
bollaert.andre@telenet.be

Ondervoorzitter

Stefaan De Groote
stefaandegroote@mobistarmail.be
Arnold Strobbe
arnold.strobbe@telenet.be

Secretaris

Patrick Tuytschaever
patrick.tuytschaever@skynet.be

Penningmeester

Eddy Verstraete
eddy_verstraete@skynet.be

Bestuursleden

Irène Buysse
Wim De Clercq
Lieven De Ruyck
Yvonne De Keere
Daniël D'Hooge
Hugo Schaeck
André Stevens
Julien Scherpereel
Luc Van Nevel

Website

www.landvannevele.com

E-mail

info@landvannevele.com